

№3 2015 (81)

Видається з жовтня 1999 року
Реєстраційне свідоцтво:
серія **КВ № 16592–5064 ПР**
від 30 квітня 2010 року.
ISSN 1562–529X
Передплатний індекс: 22863

ЗАСНОВНИКИ:

Харківський національний
університет радіоелектроніки

Харківський національний
педагогічний університет
ім. Г. С. Сковороди

ВИДАВЕЦЬ
ПФ «Колегіум»

РЕДАКЦІЯ
О. П. КОТУХ
відповідальний редактор

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ
Україна, 61166, Харків,
просп. Леніна, 14. ХНУРЕ

тел. / факс. (057) 70–20–830
E-mail: newcollegium@mail.ru

Затверджено вченою радою
ХНПУ ім. Г. С. Сковороди,
протокол № ?? від ???.0?.2015

**Журнал внесено до переліку
спеціальних видань ВАК України
з педагогічних наук**

**Видається
за сприяння Ради ректорів
Харківського регіону,
за підтримки Головного управління
освіти і науки Харківської обласної
державної адміністрації**

НОВИЙ КОЛЕГІУМ

НАУКОВИЙ ІНФОРМАЦІЙНИЙ ЖУРНАЛ

ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ

РЕДАКЦІЙНА РАДА

В. П. АНДРУЩЕНКО, доктор філософських наук, професор (Київ)
В. І. АСТАХОВА, доктор історичних наук, професор (Харків)
В. С. БАКІРОВ, доктор соціологічних наук, професор (Харків)
С. М. ГУСАРОВ, доктор юридичних наук, професор (Харків)
Л. О. БЕЛОВА, доктор соціологічних наук, професор (Харків)
В. Я. ДАНИЛЕНКО, доктор мистецтвознавства, професор (Харків)
В. І. ЄВДОКИМОВ, доктор педагогічних наук, професор (Харків)
О. Е. КОВАЛЕНКО, доктор педагогічних наук, професор (Харків)
В. С. КРИВЦОВ, доктор технічних наук, професор (Харків)
В. М. ЛІСОВИЙ, доктор медичних наук, професор (Харків)
В. І. ЛОЗОВА, доктор педагогічних наук, професор (Харків)
Л. М. ТИЩЕНКО, доктор технічних наук, професор (Харків)
В. М. МОСКОВКІН, доктор географічних наук, професор (Харків)
М. К. ПОДБЕРЕЗСЬКИЙ, доктор педагогічних наук, професор (Харків)
С. В. ПАНЧЕНКО, доктор технічних наук, професор (Харків)
В. С. ПОНОМАРЕНКО, доктор економічних наук, професор (Харків)
Г. Ф. ПОНОМАРЬОВА, кандидат педагогічних наук, професор (Харків)
І. Ф. ПРОКОПЕНКО, доктор педагогічних наук, професор (Харків)
В. П. САДКОВИЙ, кандидат психологічних наук, доцент (Харків)
О. Л. СИДОРЕНКО, доктор соціологічних наук, професор (Харків)
В. Я. ТАЦІЙ, доктор юридичних наук, професор (Харків)
Г. В. ТРОЦЬКО, доктор педагогічних наук, професор (Харків)
А. М. ТУРЕНКО, доктор технічних наук, професор (Харків)
О. І. ЧЕРЕВКО, доктор технічних наук, професор (Харків)
В. П. ЧЕРНИХ, доктор фармацевтичних наук, професор (Харків)
В. М. ШЕЙКО, доктор історичних наук, професор (Харків)
Ю. М. ШКОДОВСЬКИЙ, доктор архітектури, професор (Харків)

ЗМІСТ

ОСВІТА ТА СУСПІЛЬСТВО

ХАРКІВСЬКІ ВИШИ СВЯТКУЮТЬ 85-РІЧЧЯ!

Гладкий, І., Ярхо, Т. Сучасні напрями методичної роботи у Харківському національному автомобільно-дорожньому університеті. ....

Тіщенко, Л. Інструментарій сертифікованої інноваційної системи успішного розвитку Харківського національного технічного університету сільського господарства імені Петра Василенка. ....

Череднік, Д. Харківський національний університет будівництва та архітектури — назустріч 85-й річниці. ....

Панченко, С., Жученко, О. Від інституту — до університету: з нагоди 85-річчя Українського державного університету залізничного транспорту. ....

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА УПРАВЛІННЯ

Марковський, В., Сорокіна, І., Мирошніченко, М., Плітень, О., Шапоренко, С. Предиктивна, превентивна та персоналізована медицина: реалії, проблеми, перспективи. ....

Штефан, Л. Організація виховної роботи з іноземними студентами на засадах акультураційного підходу. ....

Разуменко, Т. Видовищні види мистецтва як складова частина гендерного виховання молоді в сучасній КНР. ....

МЕТОДОЛОГІЯ ОСВІТИ

Саєнко, Н. Інформаційна культура як елемент базової культури майбутнього інженера. ....

Зорина, Е., Дергоусова, А. Деловая игра как активная форма обучения студентов. ....

Марьин, С., Коноплянник, М. Дистанционное обучение в Западной Европе и США. ....

Слісєєва, Л. Гендерний підхід до навчання і виховання молодших школярів. ....

ЛІТОПИС

Мокроменко, О. Приватна ініціатива, просвітницька діяльність: з досвіду елементарної освіти Великої Британії XIX ст. ....

ІНФОРМАЦІЯ

Засідання науково-методичної підкомісії Міністерства освіти і науки за напрямом «Метрологія та інформаційно-вимірвальні технології». ....

Анотації. ....

Мова видання — українська, російська, англійська.
Художник обкладинки *О. Дербілова*.
Виконавець комп'ютерної верстки *В. Тарасенко*.
При використанні матеріалів журналу посилання на «НК» обов'язкове.
Точка зору редакції може не співпадати з точкою зору авторів.
Підп. до друку 20.08.2015. Формат 84×108/8. Папір офсетний.
Друк на ризографі. Умов. друк. арк. 6,7. Облік-вид. арк. 7,2.
Тираж 300 прим. Зам. № 53. Ціна договірна.
Частина тиражу розповсюджується безкоштовно.

Адреса редакції: Україна, 61166, Харків, просп. Леніна, 14, Харківський національний університет радіоелектроніки. Тел. (057) 702-08-30. E-mail: newcollegium@mail.ru.
Оригінал-макет підготовлено і тираж надруковано в ПФ «Колегіум», 61093, Харків, вул. Іллінська, 57/121, тел. (057) 703-53-74. Свідоцтво про держреєстрацію: серія КВ № 16592-5064ПР від 23.04.2010.
© Харківський національний університет радіоелектроніки, 2015.
© «Новий Колегіум», 2015.

УДК 37.04

Видовищні види мистецтва як складова частина гендерного виховання молоді в сучасній КНР

Тетяна Разуменко,

кандидат педагогічних наук, доцент,
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди

В сучасних умовах, коли економіка КНР розвивається з геометричною прогресією, не менш важливими залишаються питання виховання різносторонньо розвиненої людини. Це стосується як чоловічої, так і жіночої статі.

Теоретичними та практичними розробками гендерного виховання молоді засобами видовищних видів мистецтва займалися такі науковці, як Алексидзе Г.Д., Блок Л.Д., Ван Кефен, Джань Сан, Джун Н.М., Калашник Л.С., Кичева І.В., Лінь Лю, Лу Шаньшань, Перепадя Д.О., Саракаєва Е.А., Тарасова Н.І., Уральська В.І., Яценко Н.П. та ін.

Метою даної статті є вивчення на сучасному матеріалі впливу різних видів мистецтва на гендерне виховання в Китаї.

Нашим завданням є розглянути історію гендерного виховання в Китаї, впливу на нього змін суспільних умов, участь чоловіка і жінки у сучасних видовищних видах мистецтв.

Гендерне виховання (від англ. gender на відміну від статъsex) – статеве виховання з позицій гендерного підходу припускає гармонізацію статево-ролевої взаємодії на основі рівних прав та можливостей особистості незалежно від статевої належності [2].

Завдання сучасного суспільства — виховати щасливу людину: хлопчика — майбутнього чоловіка, дівчинку — май-

бутню жінку. Сучасне навчання повинне сприяти формуванню особистості майбутніх чоловіків та жінок з достатнім розумінням специфічних соціальних функцій, зумовлених саме статевою приналежністю.

Гендерна культура припускає:

- формування уявлень про життєве призначення чоловіка та жінки, притаманних їм позитивних якостей та рис характеру;
- розкриття фізіологічних, психологічних та етичних особливостей хлопчиків — юнаків та дівчинок — дівчат;
- формування уявлень про чоловічу та жіночу гідність, етичний сенс краси дитинства, зрілості та старості, а також справжню та уявну красу людини [3].

У вихованні сучасної людини дуже важливу роль відіграють такі видовищні види мистецтв, як театр, хореографія, кіно, цирк, телебачення та ін. Представниками мистецтв на рівних є як чоловіки, так і жінки. Так було не завжди. Відомо, що в основі буття лежить економіка, тому логічно розглянути питання гендерного виховання в розвитку.

Положення китайської жінки в минулому було важким, повністю залежало спочатку від своєї сім'ї, потім сім'ї чоловіка, якого їй обирала сваха.

Китайська цивілізація, культура налічує тисячоліття і протягом цього часу різні аспекти життя базувалися на трьох філософських ученнях: конфуціанстві, даосизмі та буддизмі. Головною вважається філософія конфуціанства, за якою кожна сім'я повинна була виховати сина — спадкоємця та продовжувача роду. Вважалося, що доньки рано чи пізно вийдуть заміж та підуть з батьківської хати, а сини залишаться та будуть доглядати за старенькими батьками [5]. Виходячи з цього, бездітні сім'ї, або сім'ї, у яких народжуються тільки доньки, нерідко всиновлювали ро

У другій половині ХХ століття, коли можна було за законом мати тільки одну дитину, перевагу віддавали хлопчикам, а дівчат позбавлялися за допомогою абортів. Це позначилось значним зростом кількості чоловіків у Китаї та скороченням кількості жінок, тобто гендерним дисбалансом. Він призводить до того, що чоловіки не можуть знайти собі дружину.

У програмі розвитку країни до 2015 року сімейним парам, де чоловік та жінка були єдиними дітьми у своїх батьків, дозволяється мати другу дитину. Використовується і матеріальне заохочення за народження дівчинки. У 2001 році урядом розроблено спеціальну програму «Турбота про дівчат», щоб забезпечити необхідний рівень народження дівчат у сільських районах. Сім'ям, де росте донька, держава виплачує по 100 юанів на її виховання та звільняє їх від сплати за навчання у школах [4].

У сучасному Китаї ставлення до статі дитини змінилося. Багато батьків погоджуються, що ідеальна кількість дітей у сім'ї — це хлопчик та дівчинка або два хлопчики та дівчинка. Іноді для досягнення гендерного балансу сімейні пари удочеряють дівчинку, якщо у них вже є син, або навпаки. Тепер вважається, що доньки більш турботливі та охоче стануть доглядати за старенькими батьками. Це свідчить про те, що змінилася суспільна думка по відношенню до дівчат та

про зрослу роль матері у рішеннях, що пов'язані з плануванням сім'ї [4].

Для даосизму, другого філософського напрямлення у Китаї, характерне шанування жінки. Вона дарує нове життя, тому вона ближче до природи. Даосизм дещо пом'якшив безправне положення жінки.

У китайському буддизмі склався культ Гуань-їнь — богині милосердя, покровительниці страждених. Те, що китайці вклонялися богам в образі жінки, сприяло більш поважному ставленню до неї [6].

Про безправність жінки у шлюбі колись існувало таке народне прислів'я: «Жінка, на якій одружився, та кінь, якого купив, — це щоб їздити на них та батогом навчати». І тільки у 1950 році в КНР вперше був прийнятий закон про шлюб, в якому зазначалося, що молоді люди самі можуть обирати собі майбутню дружину чи чоловіка. Прописано було в законі і про можливість розлучення [11].

Але китайська жінка прагнула не тільки свободи на укладення шлюбу, а й свободи суспільних відносин, права спільного навчання хлопчиків та дівчат, права на економічну самостійність, пошук роботи та ін. На початку ХХ століття на тлі серйозних суспільних потрясінь історична роль китайської жінки стала одним з важливих питань епохи. Слідом за пробудженням самопізнання жінка вийшла за межі «жіночої половини хати». Всекитайська федерація жінок (ВКФЖ), що була заснована у квітні 1949 року, — пройшла декілька етапів формування, міняла назву, але основні функції її залишалися незмінними:

- робота з ліквідації неграмотності;
- культурно-просвітницька робота;
- представлення і охорона прав жінок та просування гендерної рівності;
- об'єднання та мобілізація жінок для роботи у реформах, участь в економічному будівництві та соціальному розвитку;
- допомога у підвищенні самооцінки жінками, впевненості у собі, розкритті та зростанні жіночих талантів;

- участь у соціальних діалогах та консультаціях, участь у демократичному контролі, підтримка законних прав та інтересів жінок і дітей;
- розвиток дружніх стосунків з жінками в усьому світі, укріплення дружби та збереження миру в усьому світі [7].

Як бачимо, сучасна китайська жінка залучена до роботи в усіх сферах життєдіяльності країни. В епоху Мао Цзедуну жінка отримала всі права повноцінного громадянина, але в той же час повинна була прийняти на себе однакові з чоловіками суспільні обов'язки. Це передавалося такою фразою: «І жінка повинна підтримувати Небо». Це означало, що все, що може робити чоловік, зможе зробити і жінка. З'явилися жінки-машиністи, капітани кораблів, пілоти літаків, вчені, партійні діячі. Вітався образ сильної жінки, позбавленої усіляких специфічних жіночих рис, навіть прагнучої до засвоєння окремих чоловічих якостей [6]. Звичайно, це інша крайність гендерного виховання. Це стосується участі жінок не тільки у виробництві, а й в духовній сфері, мистецтві.

Слід зазначити, що під умовами формування гендерної культури мають на увазі:

- сумісну діяльність учнів, педагогів, батьків, робітників системи охорони здоров'я;
- підвищення гендерної культури педагогів та батьків;
- створення можливостей для нагляду та реалізації гендерних ролей у повсякденному житті учнів у неповних сім'ях, сиріт.

Формування основ гендерної культури знаходиться у залежності від ряду факторів:

- рівень суспільно-культурного розвитку суспільства;
- особливості культури та міжкультурного середовища;
- диференціація виховної роботи;
- умови виховання в сім'ї [1].

Звичайно, гендерне виховання починається з батьків та вихователів дитя-

чих садків. У китайському дошкільному закладі працюють тільки кваліфіковані працівники — випускники педучилищ дошкільного виховання. В більшості своїй — це жінки. Вони проходять спеціальне навчання з психології, педагогіки, співу, танців, малювання та ін.

Найбільша інтенсивність гендерного пізнання дитини припадає на період навчання у школі. З 1986 року діє закон КНР про обов'язкову дев'ятирічну освіту, яку отримують дівчата та хлопці, навчаючись спільно у класах. Вчителі повинні враховувати індивідуальні та вікові особливості учнів. Вчитель — ініціатор позитивного спілкування хлопчиків та дівчат, організовує їх партнерську діяльність. Як ніде, це можна зробити на уроках фізичної культури та танцю. З першого вересня 2008 року танці стали обов'язковим предметом в китайських школах). Викладаються сім видів класичного танцю (п'ять видів китайського, два — закордонних), які відповідають фізичним та психологічним особливостям учнів різного віку. Крім фізичного ефекту, групові танці мають розвивати в школярах соціальні почуття, почуття колективізму, поважного ставлення хлопчиків та юнаків до протилежної статі (парами танцювати у школах заборонено, щоб це не підштовхувало дітей та підлітків до ранньої закоханості). У другій половині дня та у кінці тижня в школах працюють різні гуртки музики, спорту, живопису, танців. Відвідують їх спільно і хлопці, і дівчата [4].

Раніше хлопчиків виховували чоловіки, вони виростали сильними та мужніми. Тепер ситуація змінилася, хлопчиків здебільшого виховують жінки: дома — мами, у дитсадках та школах — вихователі та вчителі жіночої статі. Тому хлопчики стали слабкими та зніженими. Спираючись на дослідження психологів, педагоги підкреслюють, що при вихованні тільки жінками у хлопців не формуються такі важливі якості, як сміливість, абстрактне мислення, здатність до творчості. Тому перед китайським суспільством

стоїть завдання: залучати до процесу виховання на різних етапах життя дитини, крім жінок, і чоловіків[5].

У сучасному Китаї широко розповсюджені спеціальні та вищі навчальні заклади для підготовки фахівців в галузі педагогіки.

Велику роль у гендерному вихованні відіграє мистецтво. Протягом багатьох століть театр — один із головних видовищних видів мистецтва в Китаї — був наймасовішим. Між тим у китайській опері — найрозповсюдженішій формі театру — є свої кордони гендерної норми, в першу чергу тому, що акторські трупи були одностатеві — у південній опері — жіночі, у північній опері — чоловічі.

Актор на жіночих ролях повинен був пом'якшити свою чоловічу психіку на жіночу і у повсякденному житті. Коріння такої інтерпретації гендера лежить у даоському мисленні, згідно з яким всі речі змінні. Фемінність або маскуліність не є раз і назавжди даним, незмінним статусом, вони слабко прив'язані до біологічної статі. Людина, що зуміла зрозуміти та засвоїти «суть» другого гендера, поставивши цю суть у центр своєї особистості, змінюється таким чином, щоб відповідати цій суті, тобто в китайській опері відбувається розмивання кордону гендера. По суті травестизм китайської опери — це є заклик дивитися вище — не на анатомічну будову людини, а на її внутрішню «суть», досягти Чоловічності або Жіночності як такої. І у такій якості репрезентація гендера в китайській опері є ствердженням примата культури над природою[8].

У першій половині ХХ століття, періоді лібералізації культури, жіноче мистецтво розвивалось особливо активно. Наприклад, художниці Цю Ді, Сунь Доци внесли не менший вклад в розвиток нового для Китаю напрямку — масляного живопису, — ніж чоловіки. Створювалися і творчі жіночі об'єднання, наприклад у Шанхаї (1934 р.) — «Китайське жіноче суспільство живопису і каліграфії, до якого входило 150 членів, у 1990 році — «Пекінська жіноча співдружність художників» [9].

Наймасовішими видами мистецтва у кінці ХІХ — початку ХХІ століття є кіно та телебачення. По-перше, вони відіграють виховну роль у вихованні молоді, а, по-друге, до них залучаються чоловіки і жінки різних професій: режисери, сценаристи, актори, ведучі, оператори, звукомонтажери та ін. Ці види мистецтва орієнтовані на колективне сприйняття, вони навчають розмірковувати про себе, своє життя, сучасність, майбутнє та минуле.

Одним з найдавніших видів мистецтва є хореографія. Вона будується на музичноорганізованих, умовних, виразних рухах людського тіла. Хореографічне мистецтво з самого початку синтетичне, тому що музика посилює виразність танцювальної пластики і дає їй емоційну, ритмічну підставу. Народний танок довгий час зберігав зв'язок з трудовими процесами, мовою та побутовими обрядами. В танці чітко розділені партії на чоловічі та жіночі. Найвищою формою хореографії є балет, що, як і опера, є різновидом музичного театру [10].

Після утворення КНР керівництво країни більше уваги почало приділяти розвитку танцювального мистецтва. У 1949 році була заснована Національна асоціація китайських танцюристів. У 50-ті роки ХХ століття створювалися різні ансамблі пісні та танцю, засновані професійні школи танцю.

Спеціалісти в галузі танцю знайшли та відтворили багато традиційних народних танців, створили новий жанр китайської танцювальної драми та балету. Зростає кількість спеціалістів в цій галузі. У 1979 році Національна асоціація китайських танцюристів була перетворена в Асоціацію китайських танцюристів. І серед видатних хореографів, артистів балету багато жінок [9]. Наприклад, всесвітньо відома авторка та виконавиця танцю «Дух птаха» та фільму «Птах сонця», який був удостоєний Гран-прі журі Міжнародного кінофестивалю у 1998 році, Ян Ліпін. Відома в усьому світі жінка-хореограф Чень Айлянь, «Фея східного танцю»; засновник хореографічної

школи ім. Чень Айлянь, що вперше в Китаї носить ім'я окремої людини. Ця відома танцівниця багато років обіймала посаду заступника голови Китайської асоціації хореографів.

Як бачимо, формування гендерної культури — актуальна проблема сучасності в КНР, яка поступово успішно вирішується.

Дана стаття може слугувати підґрунтям для подальших наукових досліджень в галузі культурології, історії мистецтв, соціальної педагогіки, теорії виховання тощо. Серед перспективних напрямів подальшого наукового пошуку виокремлюємо теорію та практику гендерного виховання молоді у шкільній та позакласній роботі, використання видовищних мистецтв в процесі етичного та естетичного дослідження крос-культурних зв'язків України та КНР тощо.

Література

1. *История культуры Китая* : учеб. пособие. — Спб. : Лань, 1998. — 414 с.
2. *Кичева, И.В.* Обогащение педагогической терминологии в 90-е годы XX века / И.В.Кичева. — Пятигорск : Изд-во ПГЛУ, 2004. — 404 с. Лекції з педагогіки вищої школи : навч. посіб. ; за заг. ред. В.І. Лозової. — Харків : ОВС, 2006. — 495 с.

3. *Линь, Лю.* Нравственное воспитание детей в современной китайской семье на основе традиций народной педагогики : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.01 «История педагогики» / Линь Лю. — Йошкар-Ола, 2011. — 22 с.

4. *Малявин, В. В.* Китайская цивилизация / В.В. Малявин. — М. : Астрель, 2000. — 632 с.

5. *Носырев, И.* Холостая экономика / И. Носырев // [Электронный ресурс.] Режим доступа: [http:// magazine.rbc...983595588.shtml](http://magazine.rbc...983595588.shtml)

6. *Сандра Липсиц Бем.* Линзы гендера. Трансформация взглядов на проблему неравенства полов / Сандра Липсиц Бем 1993, by Yale University; [пер. с англ.]. — М. : РОССПЭН, 2004. — 332 с.

7. *Саракаева, Э.А.* Философия феминности в китайской опере / Э.А. Саракаева // Исторические, философские и юридические науки, культурология и искусствоведение. Вопросы теории и практики. — 2010. — № 1 (5). — С. 146-149.

8. *Сегодняшнее китайское искусство* : Ван Шаолунь. — Пекин : Хуавэнь, 2004. — 119 с.

9. *Чэнь Цзин.* Педагогические основы развития национальных традиций хореографии Китая : автореф. дис. ... канд. пед. наук. — М., 2012. — 24 с.

10. *Энциклопедия нового Китая* : пер. с англ. — М. : Прогресс, 1989. — 509 с.

06.06.2015